

शेतकर्यां नो वेळीच करा गुलाबी बोंडअळीचे व्यवस्थापन

कापूस पीक सद्यस्थितीत पात्या , फुले तसेच बोंड धरण्याच्या अवस्थेत आहे. वर्धा जिल्ह्यात काही भागात गुलाबी बोंडअळी चा प्रादुर्भाव दिसून येत आहे. असा प्रादुर्भाव इतरही भागात फुले अवस्थेत असणाऱ्या कपाशी पिकावर असण्याची शक्यता नाकारता येत नाही. तरी शेतकरी बंधूंनी आपल्या पिकाचे सर्वेक्षण करून वेळीच नियंत्रणाच्या उपाययोजना करणे गरजेचे आहे. असे आवाहन डॉ. निलेश वझिरे विषय विशेषज्ञ (पिक संरक्षण) तसेच डॉ. जीवन कतोरे वरिष्ठ शास्त्रज्ञ व प्रमुख , कृषि विज्ञान केंद्र , सेलसुरा यांच्या वतीने शेतकरी बांधवांना आवाहन करण्यात येत आहे.

गुलाबी बोंडअळीची ओळख व प्रादुर्भाव:

अंड्यातून निघालेली अळी रंगाने पांढुरकी तर पूर्ण वाढलेली अळी गुलाबी रंगाची असते. अळी फुले व हिरव्या बोंडांना नुकसान पोहचविते. ज्या फुलांमध्ये ही अळी असते, अशी फुले अर्धवट उमललेल्या गुलाबाच्या कळीसारखी दिसतात. यालाच “डोमकळी” असे म्हणतात. या अळीचा प्रादुर्भाव बोंडांमध्ये जास्त प्रमाणात आढळून येतो. अंड्यातून निघलेली अळी बोंडात शिरल्यानंतर हे छिद्र बंद होते. त्यामुळे बोंडाचे वरुण निरीक्षण केल्यानंतर सुद्धा अळीचा प्रादुर्भाव ओळखता येत नाही. अळी अवस्था बोंडामध्येच पूर्ण झाल्यानंतरच ही अळी कोषावस्थेत जाण्यासाठी बोंडाला छिद्र करून बाहेर पडते. अशी प्रादुर्भावग्रस्त बोंडे परिपक्व न होताच फुटतात. त्यामुळे कापसाची प्रत बिघडते. गुलाबी बोंडअळी बोंडात राहून सरकीचेही नुकसान करते. त्यामुळे बियाण्याची उगवणशक्ती आणि तेलाच्या प्रमाणात घट येते.

प्रादुर्भाव

गुलाबी बोंडअळीचे एकात्मिक व्यवस्थापन

पिकामध्ये टेहाळणीसाठी एकरी 2 फेरोमोन सापळे याप्रमाणे लावणे , वेष्टनावरील सुचणे नुसार विशिष्ट कलावधीत वडया (लुर) बदलाव्या व दर आठवड्याने पतंग मोजून नष्ट करावे. कपाशीला पात्या आल्यानंतर ७ ते ८ वेळा पिकामध्ये दर १० दिवसानंतर ट्रायकोग्रामा बॅकट्री या परोपजीवी मित्रकीटक असलेले ट्रायकोकार्ड एकरी ३ कार्ड कपाशीच्या शेतामध्ये सोडवित. फुलोरा अवस्थेत दर आठवड्याने गुलाबी बोंडअळीग्रस्त डोमकळ्या शोधून नष्ट कराव्यात. फुले व बोंड धरण्याच्या अवस्थेत ५ टक्के निंबोळी अर्क किंवा अझॅंडीरेक्टिन ३०० पी.पी.एम. ५० मी.ली. किंवा वातावरणात पुरेशी आर्द्रता असतांना बिव्हेरिया बॅसीयाणा १.१५ टक्के डब्ल्यु. पी. ५० ग्रॅम प्रति १० लीटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.

सर्वेक्षण: पात्या व फुले अवस्थेत किमान दर आठवड्याने शेताचे प्रतिनिधित्व करतील अशी २० झाडे निवडून त्यावरील ऐकून व प्रादुभावग्रस्त फुले (डोमकळ्या)/ पात्या/बोंडे मोजून ५ ते १० टक्के प्रादुर्भावाचेप्रमाण आढळल्यास तसेच प्राधान्याने बोंडावस्थेत २० हिरवी बोंडे तोडून (प्रत्येक झाडावरील एक याप्रमाणे) त्यात ५ ते १० टक्के प्रादुभावग्रस्त बोंडेकिंवा २० पैकी २ बोंडात गुलाबी किंवा पांढर्याा अळ्या असल्यास आर्थिक नुकसान संकेत पातळी समजून रासायनिक कीटकनाशकांचा वापर करावा.

रासायनिक कीटकनाशके: थायोडीकार्ब ७५ टक्के डब्लु. पी. २० ग्रॅम किंवा क्वीनोलफॉस २० टक्के ए.एफ. २५ मिलि किंवा सायपरमेथ्रिन १० टक्के प्रवाही ७.६ मिलि किंवा क्लोरांट्रानीलिप्रोल ९.३ टक्के + लॅमडा सायहलोथ्रिन ४.६ टक्के झेड.सी. @ ५ मिलि किंवा डेल्टामेथ्रिन १ टक्के + ट्रायझोफोस ३५ टक्के प्रवाही १० ते १२.५ मिलि किंवा क्लोरपायरीफोस + सायपरमेथ्रिन ५

टक्के @ १० मिलि वरीलपैकी कुठलेही एक कीटकनाशक १० लीटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. सदर कीटकनाशकाची दिलेली मात्रा ही साध्या पंपासाठी आहे पेट्रोल पंपासाठी मात्रा तिप्पट करावी. पायरोथ्राइड वर्गातील कीटकनाशके खबरदारी म्हणून त्यांचा कपाशीचे पीक ७० ते ७५ दिवसाचे झाल्यानंतरच एक किंवा दोन वेळा वापर करावा. पायरोथ्राइडच्या अधिक वापरामुळे पांढर्याल माशीचा प्रादुर्भाव वाढण्याची शक्यता असते.

**वरिष्ठ शास्त्रज्ञ व प्रमुख,
कृषि विज्ञान केंद्र, सेलसुरा**